

Fig. 1. De bodemschaaf wordt overboord gezet tijdens het het monitoringsproject. Foto Marco Faasse.

Marco Faasse

First record of Trevelyans wenteltrap *Epitonium trevelyanum* in the Netherlands

Summary

Epitonium trevelyanum (Johnston, 1841) was recorded for the first time from the Dutch part of the North Sea. On 22 April 2015 one living specimen was captured with a sledge during monitoring for Rijkswaterstaat on the Dogger Bank.

Inleiding

In het voorjaar en de zomer van 2015 is in opdracht van Rijkswaterstaat een grote monitoringsinspanning geleverd op de Doggersbank, Klaverbank, Bruine Bank, Oestergronden en het Friese Front. Daarbij werden bodemhappen, bodemschaaf trekken en onderwatervideo toegepast. Met de bodemschaaf kan een beeld gekregen worden van de diversiteit van relatief grote organismen, die in lage dichtheden voorkomen. De bodemschaaf wordt daarom tegenwoordig routinematig ingezet bij onderzoek naar biodiversiteit. De bodemschaaf schaaft over een afstand van doorgaans enkele tientallen meters en een breedte van 20-100 cm een laag van 10-20 cm diep van de bodem. Aan de achterzijde van de schaar is een net bevestigd waar zand, slib en kleinere bodemdieren doorheen kunnen. De bemonstering met de bodemschaaf leverde veel bijzondere diersoorten op, waaronder dit keer een nieuw weekdier voor de Nederlandse fauna.

Resultaten

Gedurende het monitoringsproject werden in de bodemschaaf in totaal 43 molluskensoorten aangetroffen. Op de Doggersbank werd op 22 april 2015 een levend exemplaar van Trevelyans wenteltrap *Epitonium trevelyanum* (Johnston, 1841) gevangen (fig. 2). Volgens De Bruyne *et al.* (2013) is deze soort nog niet eerder op het Nederlands Continentaal Plat aangetroffen. Het exemplaar werd gedetermineerd met behulp van Graham (1988). De soort is gemakkelijk te onderscheiden van andere wenteltrapsorten in de Noordzee door de min of meer

driehoekige, platte spoor aan de naar de top gerichte zijde van de ribben (costae; fig. 3). De mondopening van het slakkenhuis is in tegenstelling tot die van de andere soorten iets hoekig.

Discussie

Het verspreidingsgebied van deze wenteltrap strekt zich uit van de Middellandse Zee tot Noorwegen. Volgens Graham (1988) zijn er weinig waarnemingen rond de Britse eilanden, alleen 'offshore' ten westen van Ierland en Noord-Schotland. De website van het National Biodiversity Network (data.nbn.org.uk) geeft evenwel een verspreidingskaartje met ook relatief veel offshore waarnemingen aan de noordoostkant van de Britse Eilanden, dus in een gebied grenzend aan de Nederlandse Doggersbank.

Er zijn drie andere wenteltrapsorten bekend van Nederland: de Gewone wenteltrap *Epitonium clathrus*, de Witte wenteltrap *E. clathratulum* en Turtons wenteltrap *E. turtonis*. Deze drie soorten leven van zeeanemonen (De Bruyne *et al.*, 2013). Aannemelijk is dat ook *E. trevelyanum* gebonden is aan de aanwezigheid van in de bodem levende zeeanemonen. De volgende zeeanemonen werden op de Doggersbank aangetroffen: Slibanemoon *Sagartia troglodytes*, Wedueroos *Sagartiogeton* spec. en de soort *Peachia cylindrica*.

Onlangs leverde monitoring van scheepswrakken in de Noordzee diverse, voor de Nederlandse fauna nieuwe, molluskensoorten op (Van Moorsel *et al.*, 2015; Van Moorsel, 2016). Geconcludeerd werd dat de nieuwe informatie te danken is aan de verhoogde monitoringsinspanning. Uit de vangst

Fig. 2. Trevelyans wenteltrap *Epitonium trevelyanum*. Doggersbank, 22 april 2015. Het gaatje is in de schelp geboord om vast te stellen of er nog een slak in zit. Foto Marco Faasse.

Fig. 3. Trevelyans wenteltrap *Epitonium trevelyanum*, detail. Doggersbank, 22 april 2015. Foto Marco Faasse.

van Trevelyans wenteltrap blijkt dat ook monitoring van het natuurlijke Noordzeesediment nog steeds nieuwe informatie over Noordzeemollusken kan opleveren.

Het is mogelijk dat Trevelyans wenteltrap algemener is dan het lijkt. De maximale afmetingen van dit wenteltrapje bedragen 20x10 mm (Graham, 1988). Veel exemplaren van deze soort zullen gemakkelijk door het net van de bodemschaaf gaan. Bij bemonstering middels bodemhappen worden wel alle partikels en organismen groter dan een mm verzameld, maar het bemonsterde oppervlak is bij deze methode erg klein, zodat de trefkans laag is voor organismen die in lage dichtheden voorkomen.

Dankwoord

Trevelyans wenteltrap werd op de Doggersbank gevangen tijdens een monitoringscampagne van het benthos op de Bruine Bank, Klaverbank, Doggersbank, Oestergronden en het Friese Front. Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door Rijkswaterstaat.

Geraadpleegde bronnen

- DE BRUYNE, R.H, S. VAN LEEUWEN, A.W. GMELIG MEYLING & R. DAAN (2013): Schelpdieren van het Nederlandse Noordzeegebied. – Tirion Natuur, Utrecht & Stichting Anemoon, Lisse.
- GRAHAM, A.G. (1988). Molluscs: prosobranch and pyramidellid Gastropods. Synopsis of the British Fauna 2 (2nd ed.). – Brill/Backhuys, Leiden.
- NATIONAL BIODIVERSITY NETWORK (NBN Gateway). – <https://data.nbn.org.uk>
- VAN MOORSEL, G.W.N.M., M.A. FAASSE & W. LENGKEEK (2015). - New and rarely reported gastropods and bivalves on shipwrecks in the Dutch North Sea. – *Basteria* 79(1-3): 8-14.
- VAN MOORSEL, G. (2016). Nieuwe autochtone slakjes op wrakken in de Noordzee. – *Spirula* 406: 6-7.

Adres van de auteur
marco.faasse@ecoast.nl